

ÅRSBERETNING OM VIRKSOMHETEN I 2013

Formål

Stiftelsen Fritt Ord er en privat, allmennyttig stiftelse hvis fremste formål er å verne om og styrke ytringsfriheten og dens vilkår i Norge, særlig ved å stimulere den levende debatt og den uredde bruk av ordet. Fritt Ord kan også støtte andre sider ved norsk kultur, i første rekke den del av kulturen som gjør bruk av ordet. I særlige tilfeller kan Fritt Ord bidra til å fremme ytringsfriheten i andre land. Stiftelsen har kontor i Uranienborgveien 2, Oslo.

Bevilgninger, priser og egne initiativer

Fritt Ord søker å ivareta sitt formål på to måter: gjennom bevilgning på basis av søknader og gjennom egeninitiert virksomhet (prisutdelinger, stipendprogram, seminarer, prosjekter). Til vedtektsbestemte formål ble det i 2013 til sammen bevilget kr 86,9 mill. Av dette utgjør ca. kr 0,8 mill. forskjellige priser. Det ble i årets løp behandlet i overkant av 2360 ordinære søknader, hvorav ca. 990 ble helt eller delvis imøtekommet.

Sammenliknet med 2012 økte antallet innsendte ordinære søknader til Fritt Ord med 9 %. Søknadsmassen har økt med 50 % på fem år. Fullstendige lister over bevilgningene i 2013 ligger på Fritt Ords nettsted, der de offentliggjøres løpende i etterkant av hver søknadsrunde. Den følgende oversikten viser et representativt utvalg av bevilgningene fordelt på programområder.

MEDIER OG DEMOKRATI

Det ble gitt støtte til **27 tidsskrifter** i 2013. Blant disse er *Magasinet Fanfare*, det internasjonale ytringsfrihetstidsskriftet *Index on Censorship*, *Kunstforum*, fototidsskriftet *Objektiv* og tidsskriftet *Fett*. En sentral bevilgning innen dette programområdet er et bidrag til Logos Media og etableringen av Hate Speech International, et journalistisk fagnettverk i Europa. Det ble også gitt støtte til den ungarske medieorganisasjonen Atlatszo og PEN American Centers arbeid mot overvåking. The Human Rights Club i Aserbajdsjan fikk midler til sitt prosjekt «Art for Democracy» og stavangerbaserte ICORN til videreutvikling av fribynetverket for forfattere. Norsk PEN fikk støtte til sin seminarvirksomhet.

INFORMASJON OG OFFENTLIG DEBATT

Det ble bevilget støtte til nær **700 prosjekter** innenfor dette programområdet. I alt ble det gitt støtte til ca. **285 bokprosjekter** innen informasjon og offentlig debatt, fordelt på trykkstøtte, tilskudd til oversettelse og manusutvikling. F.eks. fikk Einar Lie et bidrag til manusutvikling av en bok om det fremtidige statlige eierskap og Åse Birgitte Brandvold støtte til sitt arbeid med en bok om asylmarsjen. Lokeesan Apputhurai fikk manusstøtte til et bokprosjekt om krigen på Sri Lanka, mens Amalie Kvamme Holm fikk bidrag til å skrive en bok om India. Det ble gitt skrivestøtte til Mohammad Mahdi Izadi for en bok om norsk-iranske forhold i perioden 1979–2005 og til Bushra Ishaq for bokprosjektet «Hvem snakker for muslimer?». Tove Bjørgaas fikk bidrag til arbeidet med boken «Barn ingen hindring?» om tidsklemme og ambisjoner i Norge, USA og EU, og Cicilie Fagerlid fikk støtte til boken «Furusetfortellinger: Livet på et drabantbybibliotek». Det ble gitt støtte til Aage Storm Borchgrevink og hans bokprosjekt «De strategiske høydedrag; Statoil, en biografi» og til Preben Z. Møller for prosjektet «Den nye sexturismen. Fortellinger fra det globaliserte kjønnsmarkedet». Wenche Bjørnebekk mottok bidrag til arbeidet med boken «Oppdrag kropp» om ungdoms forhold til kropp og utseende, mens Eirik Vold fikk bidrag til prosjektet «Varslerne og Vestens fall». Peder Nøstvold Jensen mottok skrivestøtte til bokprosjektet «Witness to Madness», noe som førte til betydelig debatt i norske medier. Det ble også gitt støtte til flere

artikkelprosjekter, herunder et bidrag til Morten Harpers artikkelserie om tegneseriens kulturelle klassereise.

Blant de 10 bøkene som fikk støtte til norsk oversettelse og utgivelse er Andrew Solomons *Langt fra stammen. Foreldre, barn og jakten på identitet* på Forlaget Press og Simon Schamas bok om jødernes historie på Forlaget Historie & Kultur. Pax Forlag fikk trykkestøtte til bl.a. Aud Valborg Tønnessens bok *Ingrid Bjerkås. Motstandskvinnen som ble vår første kvinnelige prest*, og Tankesmien Skaperkraft fikk støtte til utgivelse av antologien *Gud i Grunnloven*. Vidarforlaget fikk støtte til trykking av Kaj Skagens *Morgen ved midnatt* om Rudolf Steiner.

15 nettsteder fikk bidrag i 2013. F.eks. mottok København-baserte Freemuse støtte til artsfreedom.org, et internasjonalt nettsted om kunstnerisk ytringsfrihet. Timothy Garton Ash ved Universitetet i Oxford fikk midler til det internasjonale ytringsfrihetsprosjektet Free Speech Debate, og organisasjonen Holder de ord fikk støtte til sitt nettsted som søker å gi folk større innflytelse over politikken ved hjelp av digitale verktøy.

Ca. **80 dokumentarfilmprosjekter** fikk støtte. Blant disse er friogfranks dokumentar «Sæterbakken skriver Sauermugg» i regi av Morten Hovland og Studio Fjordholms «Høring eller Jakten på K», regissert av Lene Berg. Indie Film fikk støtte til «Idas Dagbok» med August B. Hanssen som regissør og Fenris Film til «Klasseskillet» i regi av Aslaug Holm. Piraya Film fikk bidrag til Ola Waages dokumentarfilm «Pels», mens Motlys fikk støtte til prosjektet «Punx» ved Thomas Robsahm. Det ble gitt produksjonsmidler til Deeyah Kahns dokumentar «Radicals» og lanseringsstøtte til Medieoperatørene og regissør Solveig Melkeråen for dokumentarfilmen «Flink pike». Selskapet Fuglene ved Kari Anne Moe fikk utviklingsstøtte til en dokumentarfilm om skolefratfall og Elvebakk film til dokumentaren «Samfunnsbølla».

I alt ble det gitt bidrag til omkring **335 seminarer, konferanser og festivaler**. F.eks. fikk The First Supper Symposium støtte til konferansen «Aftershock» med Pussy Riot og Judith Butler, mens bokbyen ved Skagerrak fikk tilskudd til et forfattermøte med Gabi Gleichmann. Barentssekretariatet fikk bidrag til «The Barents Border Dialogue Conference» og Human Rights Foundation til Oslo Freedom Forum. Raftostiftelsen fikk støtte til arrangementer tilknyttet utdelingen av Raftoprisen 2013 til Bahrain Center for Human Rights. Det ble gitt bidrag til Bioteknologinemnda for møteserien «De vanskelige debattene», og til Norsk PEN for en serie dialogmøter mellom norske og tyrkiske forfattere. Norsk tidsskriftforening fikk tilskudd til en Eurozine-konferanse i Oslo og Høgskulen i Volda til en fagkonferanse om media og den kalde krigen. Det ble gitt bidrag til et internasjonalt seminar for litteraturhus ved Free Word Centre i London, mens LLH fikk støtte til et seminar om homofili og minoritetsbakgrunn under Skeive Dager. Blant festivalene som fikk støtte er «Kvinner på kanten» ved Kaviarfabrikken i Henningsvær, dokumentarfotofestivalen Dok:13 i Fredrikstad (i regi av Pressefotografenes klubb), Dokumentarfestivalen i Trondheim og Protestfestivalen i Kristiansand. Stamsund Internasjonale Teaterfestival fikk støtte til sitt seminarprogram med vekt på humanismebegrepet.

STIPEND OG UNDERVISNING

Det ble bevilget støtte til **20 prosjekter** under programområdet Stipend og undervisning. Bydel Alna i Oslo fikk tilskudd til en litteraturmentorordning under Furusetfestivalen, mens Nansenskolen fikk midler til stipender for studenter fra Russland og Serbia. Den norske historiske forening fikk midler til videreføring av sine Fritt Ord-stipender for nyuteksaminerte masterkandidater i historie, og Klassekampen fikk tilskudd til første semester av

Klassekampen-akademiet. Det ble også bevilget midler til et samarbeidprosjekt med Gjensidigestiftelsen og Sparebankstiftelsen DNB om et aktiviserings-senter for ungdom i Groruddalen. Nordisk Ungdoms Filmfestival fikk støtte til en workshop for ungdom i Kurdistan og Norge.

Ordningen med stipend til høgskole- og universitetsstudenter innen fagområdene yringsfrihet, menneskerettigheter og demokratiutvikling ble videreført, i samarbeid med en rekke institutter.

KUNST OG KULTUR

Ca. 235 prosjekter mottok støtte innen programområdet kunst og kultur, deriblant ca. **50 kunstbøker, kulturhistoriske utgivelser og kataloger**. F.eks. fikk Minuskel forlag støtte til tegneserien «Blå er den varmeste fargen» av Julie Maroh, og No Comprendo Press til en katalog for Christopher Nielsens utstilling ved Henie Onstad Kunstsenter. Haugar Vestfold Kunstmuseum fikk tilskudd til en katalog for utstillingen «Vikingmytologier», mens Bergen Kunsthall fikk støtte til en monografi over Gardar Eide Einarsson i forbindelse med Festspillutstillingen 2013. Kristiansand Kunsthall fikk bidrag til katalog for utstillingen «Beatkunst på Sørlandet».

Fritt Ord støttet i 2013 omkring **50 kunst- og kulturhistoriske utstillinger**. Avistegnernes Hus i Drøbak fikk bl.a. støtte til en utstilling med den russiske avistegneren Mikhail Zlatkovsky, mens Kari Brandtzæg fikk bidrag til utstillingen «Erfaring og forventning. Politisk kunst i Norge 1914–2014». Den Weis-Rosenkroneske stiftelse fikk tilskudd til utstillingen «Fotografiets tale: tidlige kvinnelige fotografer i Hardangerfjord-området» og Lotte Konow Lund til prosjektet «Kvinnelige pionerer» ved Lillehammer kunstmuseum. Det ble også gitt støtte til Norsk Animasjonsforum for utstillingen «Norsk animasjon 100 år» og til Perspektivet Museum i Tromsø for utstillingen «Homo Religiosus». Lise Bjørne Linnert fikk midler til sitt utstillingsprosjekt «Cruelty Has a Human Heart».

Dokumentarfoto har de siste årene vært et sentralt felt for Fritt Ord. Blant fotoprojektene som fikk støtte i 2013 er Eivind Natvigs utstilling og bok «Du er her nå» og Tomm Wilgaard Christiansens prosjekt «The Bloodlands». Skald forlag fikk trykkestøtte til fotoboken *Gi meg heller livet. Ein dokumentar om soldatveteranar i Norge* av Håvard Bjelland og Bjørn Asle Nord. Avgangselevne i fotojournalistikk ved Høgskolen i Oslo og Akershus fikk midler til «Next Chapter Untitled: Egypt anno 2013» – utstilling, bok og nettside. Morten Andersen fikk støtte til sitt fotobokprosjekt «Untitled.cities». Fritt Ord har også bidratt med midler innen kunstvideofeltet. Bodil Furu fikk støtte til filmprosjektet «Kobber» og MER FILM til kunstdokumentaren «Sanatoriets skjulte hemmeligheter». Charlotte Thiis-Evensen mottok midler til videokunstprosjektet «Et menneske som andre» og Lars Ramberg til et prosjekt om Mordechai Vanunu.

Blant de **60 teaterprosjektene** som fikk støtte, finner vi Kompani Campings oppsetning «Jeg vil ikke dø, jeg vil bare ikke leve» og Visjoner Teaters prosjekt «Polarkvinne – Svalbard er gått meg i blodet. Belinda Braza fikk tilskudd til danseforestillingen «Legacy», et møte mellom rom- og hiphop-kulturene. Scholars at Risk fikk støtte til «Forbidden Science Monologues», en teatermonolog om akademisk frihet, og KulTur i Eidskog mottok midler til forestillingen «Slik du forlater et bål» om Hans Børli.

Fritt Ords Pris

Fritt Ords Pris for 2013 ble tildelt **Per Fugelli**. I styrets begrunnelse het det at Fugelli fikk prisen «for å ha gitt en stemme til kreftsyke og de som står ansikt til ansikt med døden». Prisbeløpet var på kr 400 000, og overrekkelsen fant sted i Den norske Opera & Ballett 14. mai 2013.

Fritt Ords Honnør

Under et arrangement i Norsk Redaktørforening 13. mai ble **Per Edgar Kokkvold** og **Nils E. Øy** tildelt Fritt Ords Honnør. Fritt Ords styre skrev i sin begrunnelse at Kokkvold fikk honnøren for «sitt prinsippfaste forsvar for ytringsfriheten, også under mangeårige draps-trusler, og for sine mange og skarpe kommentarer til journalistisk praksis som bidrag til pressens selvkritikk og selvregulering». Øy ble tildelt honnøren for «sin utrettelige kamp gjennom førti år for offentlighet, innsynsrett, redaksjonell selvstendighet og profesjonalitet, samt for oppbyggingen av et enestående fagarkiv på disse feltene». Prisbeløpet som fulgte Honnøren var kr 100 000 til hver av mottakerne.

Fritt Ord-konkurransen for elever i videregående skole

Etter at samarbeidet med Proscientia/Norges Forskningsråd om Ungdomskonkurransen Fritt Ord ble avsluttet i 2012, startet arbeidet med å revitalisere Fritt Ord-konkurransen for elever i videregående skole. Ny nettside ble lansert i september 2013. Samtidig ble konkurransen utlyst ved hjelp av annonsering, sosiale medier, seminarer og skolebesøk, med innsendelsesfrist 1. mars 2014. Temaet for konkurransen var knyttet til grunnlovsjubileet, «Ytringsfrihet 1814–2014».

Den norske historiske forenings prosjektkonkurranse i historie 2012–2013

Fritt Ord har støttet prosjektkonkurransen i historie siden 2002. Tema for konkurransen 2012–2013 var «Min familie i historien», og det kom inn 715 bidrag fra 733 elever. I klassen for ungdomsskolen gikk førsteprisen til Eline Sandnes Fosse fra Strandebarm skule, for oppgaven «Eit namn på ein bauta» om oldefarens liv som endte i tysk fangenskap under andre verdenskrig. I klassen for den videregående skole mottok Mirah Boskailo, Stine Marie Dalby, Keith Mellingen og Annveig Dullum, alle fra Mysen videregående skole, førsteprisen. Bidraget var en dokumentarfilm om hvordan livet blir forandret som følge av krig. Utgangspunktet er et ungt foreldrepar under krigen i Bosnia Herzegovina på 1990-tallet.

I samarbeid med Stemmerettsjubileet arrangerte HIFO en tilleggskonkurranse med tittelen «Deltakelse i demokratiet». Vinneren ble Mariell Christine Melvold Madsen, Hartvig Nissen skole, med bidraget «Tungetalen var verre enn flyalarmen», om ei ung jentes oppvekst i et strengt religiøst miljø på 30- og 40-tallet. Alle deltakerne i konkurransene fikk diplomer. I tillegg til pengepremier fikk prisvinnere tilbud om deltakelse på EUSTORYs Youth Academy i Finland og Slovenia.

Fritt Ords og Zeit-Stiftungs pressepriser til Russland og Øst-Europa

Fritt Ords samarbeid med Zeit-Stiftung i Hamburg har pågått siden 2004. Presseprisene Gerd Bucerius' pris «Fri Presse Øst-Europa» og Fritt Ords pris «Fri Presse Russland» ble utdelt under en seremoni i Det Norske Nobelinstitut torsdag 20. juni 2013. Gratulasjonstalen til prisvinnerne ble holdt av statssekretær Gry Larsen i Utenriksdepartementet. På vegne av vinnerne holdt Alexander Golts pristalen «Foreign Policy of Russia at Vladimir Putin's third term».

Prisbeløpene på i alt 70 000 euro gikk til fire journalister, en fotojournalist og en ukeavis. Mottakere var de russiske journalistene **Elena Kostyuchenko** (Moskva) og **Alexander Golts** (Moskva), den ukrainske journalisten **Sergey Leschenko** (Kiev), den aserbajdsjanske journalisten **Tahmina Tagizade** (Ganja), fotojournalisten **Mehman Huseynov** fra Aserbajdsjan (Baku) og den russiske ukeavisen **Yakutsk Vecherniy** (Jakutsk). Kostnadene ble delt likt mellom Fritt Ord og Zeit-Stiftung.

Utlysning av midler til norske folkebibliotek

Våren 2013 lyste Fritt Ord for sjettede gang ut midler til tiltak i norske folkebibliotek. Under overskriften «Broderfolk» ble det lyst ut tilskudd à kr 50 000 til formidling av svensk, dansk og norsk sakprosa og skjønnlitteratur. Prosjekter som formidlet samtidslitteratur eller vår felles skandinaviske kultur- og litteraturhistorie, ble prioritert. Det kom inn 80 søknader, og litt over halvparten av søkerne ble tildelt midler. Til sammen ble det delt ut ca. 2,2 millioner kroner, fordelt på bibliotek over hele landet. F.eks. fikk Deichmanske bibliotek avd. Røa og Majorstuen midler til prosjektet «Uro i redet» om sammenfallende tendenser innen skandinavisk samtidslitteratur, mens Foreningen Norden Gran og Gran Bibliotek fikk støtte til møteserien «Litteratur og ytringsfrihet i lys av 200 års grunnlov». Stange Bibliotek og Stange kulturskole fikk støtte til arrangementsserien «Nordisk idyll?» og Trondheim folkebibliotek til prosjektet «Strindberg» med foredrag og Wenche Strømdahs forestilling «Min största smärtas barn».

European Photo Exhibition Award (epea)

European Photo Exhibition Award (epea) er et samarbeid mellom stiftelsene Fondazione Banca del Monte di Lucca (Italia), Körber-Stiftung (Tyskland), Fondation Calouste Gulbenkian (Portugal) og Fritt Ord. Målet med EPEA er å skape en ramme for talentfulle yngre fotografer som befinner seg i et tidlig stadium av sin profesjonelle karriere. 12 fotografer fra ulike deler av Europa ble valgt ut til å delta. Den første utstillingsrunden i 2012–2013, epea01, rettet oppmerksomheten mot ulike aspekter ved europeiske identiteter. Fra Skandinavia deltok Marie Sjøvold og Monica Larsen fra Norge samt svenske Hannah Modigh. I Norge ble utstillingen vist i Nobels Fredssenter fra 7. mars 2013. Utstillingen hadde totalt mer enn 130 000 besøkende i Hamburg, Paris, Lucca og Oslo.

Høsten 2013 ble tolv nye fotografer valgt ut til å delta i den andre runden av prosjektet, epea02 med «The New Social» som tema. Fra Norge deltar Linda Bournane Engelberth og Espen Rasmussen i epea02. Den tredje nordiske deltakeren er Arja Hyytiäinen fra Finland.

Norwegian Journal of Photography (NJP)

Initiativet Norwegian Journal of Photography (NJP) ble lansert i desember 2010, som et ledd i Fritt Ords satsning for å styrke dokumentarfotografiets stilling i Norge. De utvalgte fotografene arbeider i flere år med sine egne prosjekter under veiledning av redaksjonen og ved deltakelse i workshops og samlinger. I redaksjonen sitter Rune Eraker, Laara Matsen og Espen Rasmussen. Første runde av NJP ble presentert i april 2013, med utgivelse av boken *Norwegian Journal of Photography* på det svenske fotobokforlaget Journal. Boken inneholder ti uavhengige fotoessays av fotografene Helge Skodvin, Andrea Gjestvang, Karin Beate Nøsterud, Ingvild Vaale Arnesen, Ellen Lande Gossner, Marie Sjøvold, Monica Larsen, Linda Bournane Engelberth, Eivind H. Natvig og Oddleiv Apneseth.

I mai 2013 ble det kunngjort at åtte nye fotografer var valgt ut til å delta i den andre runden av NJP: Terje Abusdal, Jonas Bendiksen, Tomm W. Christiansen, Margaret M. de Lange, Anne-Stine Johnsbråten, Ivar Kvaal, Mathilde Helene Pettersen og Knut Egil Wang. NJP var

medarrangør for seminaret «Dokumentarfotografiet i krig og konflikt» med fotografene Oscar B. Castillo, Maria Turchenkova og Ricardo Garcia Vilanova i Uranienborgveien 2 i oktober.

Vi lever på en stjerne: 22. juli i en større utstilling på Henie Onstad Kunstsenter i samarbeid med Fritt Ord

Utstillingen «Vi lever på en stjerne» i regi av Fritt Ord og Henie Onstad Kunstsenter er et større internasjonalt utstillings- og forskningsprosjekt i kjølvannet av tragediene 22. juli 2011. Hannah Ryggens teppe «Vi lever på en stjerne», som hang i Regjeringsbygget og ble skadet under bombingene, er et av ledemotivene for prosjektet. I januar 2013 ble det kunngjort at følgende norske kunstnere var plukket ut til å bidra i utstillingen: Julian Blaue, Martin Braathen, Hanne Friis, Marthe Ramm Fortun, Else Marie Hagen, Silje Linge Haaland, Per-Oskar Leu, Lotte Konow Lund, Jumana Manna, Eline McGeorge og Even Smith Wergeland med Superunion Architects. De utvalgte utenlandske kunstnerne var Burak Arian, Doug Ashford, Eva Rothschild, Ahlam Shibli og Javier Téllez. Marit Paasche var kurator for utstillingen, som åpnet 14. januar 2014.

Monitorprosjekt om status for ytringsfriheten i Norge

For å kartlegge og analysere ytringsfrihetens stilling i Norge lyste Fritt Ord høsten 2012 ut midler til en forskningsbasert monitorundersøkelse for perioden 2013–2014, med inntil 5 millioner kroner som beløpsramme. Det kom inn fem tilbud til fristen 15. februar 2013, og i april 2013 ble det offentliggjort at Institutt for samfunnsforskning hadde fått oppdraget med å lede Fritt Ords monitorprosjekt. Deres samarbeidspartnere er Institutt for medier og kommunikasjon ved UiO, FAFO, TNS Gallup og jurist Jon Wessel-Aas. Prosjektet vil løpe frem til utgangen av 2014, og omfatter fire hovedtema: Ytringsfrihet i et flerkulturelt, flerreligiøst, individualisert og globalt samfunn, Digitalisering og en endret medievirkelighet, Samfunnets og markedets overvåkningsbehov versus den frie ytring og Managerialisme – ytringsfrihet i arbeidslivet. Det er etablert en egen nettside for prosjektet, med adressen www.statusytringsfrihet.no.

Ytringsfrihetsbarometeret

I 2012 ga Fritt Ord TNS Gallup i oppdrag å gjennomføre den første omfattende undersøkelsen av befolkningens holdninger til og opplevelse av ytringsfrihet. UNESCOs ekspertgruppe for presse- og ytringsfrihet var samarbeidspartner under planleggingen av undersøkelsen, som ble gjennomført i 2013. Resultatene ble presentert under et arrangement i Fritt Ords lokaler på Pressefrihetens dag, 3. mai 2013. Temaområdene for undersøkelsen er holdninger til ytringsfrihet generelt, opplevelse av ytringsfrihet i Norge i dag, opplevelse av egen ytringsfrihet, hvor høyt ytringsfrihet prioriteres i Norge sammenliknet med andre samfunnsområder, ytringer i media, arbeidslivet, religion, politikk og media, politisk overvåkning, mediens idealer, egenopplevd trakassering og vold. Rapporten fra undersøkelsen kan lastes ned på Fritt Ords nettsted.

Journalistikk og demokrati. Hvor går mediene? Hva kan gjøres?

Som et bidrag til ordsiftet om den digitale medierevolusjonen nedsatte Fritt Ord høsten 2012 en arbeidsgruppe for å skrive personlig formede artikler i bokform. Gruppen bestod av Sven Egil Omdal (redaktør), Anders Bjartnes, Paul Bjerke og Ragnhild Kristine Olsen. I sentrum for utvalgets arbeid stod kvalitetsjournalistikkens nye vilkår og mediestrukturenes mulige politiske konsekvenser. Rapporten *Journalistikk og demokrati. Hvor går mediene? Hva kan gjøres?* ble lagt frem av Sven Egil Omdal under et arrangement ved Nordiske Mediedager i Bergen 9. mai 2013. Den er tilgjengelig for nedlasting på Fritt Ords nettsider.

Seminarer og filmvisninger

På eget initiativ og i samarbeid med ulike institusjoner gjennomførte Fritt Ord omkring 50 seminarer og filmvisninger i 2013 – mer enn dobbelt så mange som i 2012. Blant årets første arrangementer var visningen i Fritt Ords lokaler i januar av Deeyahs dokumentarfilm «Banaz – A Love Story» om æresdrap. Etter filmen var det samtale mellom regissør og produsent Deeyah, Caroline Goode, Diana Nammi, Unni Wikan og Kenan Malik. I mars inviterte Fritt Ord til seminaret «Tretti år etter Marianella Garcia Villas – hva nå, El Salvador?», med Oscar Humberto Luna, Laura Perez Hernandez, Benedicte Bull, Birgitte Grimstad og Sigrun Slapgard.

På Verdens pressefrihetsdag 3. mai ble det avholdt en halvdagskonferanse i Fritt Ords lokaler. Hovedtemaene for dagen var lansering av Fritt Ords yringsfrihetsbarometer, «Myndighetene, selskapene og journalistene» med debatt etter gisselaksjonen i In Amenas og «Tegning som ytring». Fritt Ord var arrangør i samarbeid med Norsk Journalistlag, Norsk PEN, Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening, IPI Norge og Den norske UNESCO-kommisjonen. I juni arrangerte Fritt Ord sammen med bl.a. New York Review of Books den internasjonale todagerskonferansen «Philosophy as a Humanist Discipline» ved Universitetet i Oxford til minne om Isaiah Berlin, Stuart Hampshire og Bernard Williams. 29. august avholdt Fritt Ord heldagskonferansen «Lokale medier i framtiden» på Radisson Blu Airport Hotell, Gardermoen. Blant titlene på de syv sesjonene denne dagen var «Det gamle byggedyret i den nye journalistikken», «Samfunnsoppdraget – mellom markedskrav og journalistikkens idealer» og «Utfordringer for en vital lokaljournalistikk».

I september gikk debattmøtet «Nye medier og 22. juli – utfordringer for yringsfriheten» av stabelen i Uranienborgveien 2, med Francis Sejersted, Henrik Syse, Inger Marie Sunde, Jon Wessel-Aas, Arne Johan Vetlesen, Helge Rønning og Ole Torp på deltakerlisten. I oktober inviterte Fritt Ord og Polyteknisk Forening til to åpne møter på Litteraturhuset i Oslo under tittelen «Livet er et usikkert prosjekt». Det ble også avholdt førpremiere på Joshua Oppenheims prisbelønte dokumentarfilm om folkemordene i Indonesia, «The Act of Killing», med norske Piraya Film som co-regissør. Oppenheimer var til stede på Gimle kino under arrangementet. I slutten av oktober var Fritt Ord medarrangør for New York Review of Books' todagerskonferanse «Power, Privacy, and the Internet» ved Scandinavia House i New York.

I oktober og november inviterte Fritt Ord og Arena Senter for europaforskning til to seminarer om demokratikriser, med «Exit, Voice, and Loyalty» som overordnet tittel. Begge møtene ble avholdt på Litteraturhuset i Oslo. Jeremy Adelman holdt foredraget «Intellectuals and the Crisis of Democracy in the 20th Century – The Odyssey of Albert O. Hirschman», mens Timothy Garton Ash hadde valgt «Rethinking Europe» som tittel på sitt foredrag tre uker senere. Andre arrangementer som kan nevnes fra programmet i november er de to heldagsseminarene «Lojal eller lydlig? Om yringsfrihet i arbeidslivet» og «DVB Operations and Myanmar Media: Past Experiences and Future Vision», begge i Fritt Ords lokaler.

Fritt Ord arrangerte flere større møterekker i 2013. I samarbeid med Institutt for informasjons- og medievitenskap, UiB, ble foredragsserien «Journalistikkens norske klassikere» avholdt med 9 møter i Oslo i vårsemesteret og 7 i Bergen om høsten. En bok med samme tittel, basert på foredragsserien, har planlagt utgivelse i 2014. I de to møteseriene ble omkring 50 norske journalister fra 1700-tallet frem til i dag presentert av mer enn 40 foredragsholdere. Våren 2013 inviterte Fritt Ord og Institutt for arkeologi, konservering og historie ved UiO til foredragsserien «Antikkens samfunn» med dr.philos. Knut Ødegård. Interessen for de åtte

møtene om antikkens politiske arenaer og begreper var rekordstor i Fritt Ord-sammenheng – flere hundre personer måtte av plasshensyn avvises i døren i Uranienborgveien 2 under det første foredraget om den antikke bystaten. De øvrige syv foredragene ble derfor avholdt i Auditorium 1 i Universitetsbiblioteket på Blindern, med et anslått samlet besøk på 3000 personer. Knut Ødegård mottok i juni støtte fra Fritt Ord til å utarbeide en bok på grunnlag av foredragsserien.

Også et tredje større opplegg ble initiert og igangsatt av Fritt Ord i 2013 – «The War to End All Wars», en serie à tre tettpakkede helger på Litteraturhuset i Oslo med foredrag, debatt og filmvisninger om første verdenskrig. Den første helgen var 23.–24. november, mens de to neste var berammet til våren 2014. Blant foredragsholderne var navn som Christopher Clark, Patrick Salmon, Ute Frevert og Hew Strachan.

Økonomi

Fritt Ord har samarbeidet med en uavhengig rådgiver, Formuesforvaltning, som bistod med utvikling av strategi og løpende evaluering av porteføljen, samt valg av forvaltere og investeringsprodukter. Kapitalforvaltningen ble utført gjennom investeringer i aktivaklasser som renter, norske og utenlandske aksjer, private equity-fond og eiendom.

Det ble bevilget kr 86,9 mill. til vedtektsbestemte formål (se Bevilgninger, priser og egne initiativer samt www.fritt-ord.no). De samlede driftskostnadene utgjorde kr 34,6 mill., og forvaltningskostnadene for investeringsaktiviteter utgjorde kr 2,8 mill. Total formålskapital utgjør ved årets slutt ca. kr 3 mrd.

Fritt har Ord oppnådd følgende resultat for sine aktivaklasser:

	Avkastning (tusen kr)	Avkastning i %
Rentebærende instrumenter	62 949	4,5
Norske aksjer	51 061	23,0
Utenlandske aksjer	127 419	31,2
Alternative investeringer	29 614	3,4
SUM	271 043	

2013 ble et godt år i det norske aksjemarkedet. Oslo Børs, representert ved benchmark-indeksen, fondsindeksen og OBX-indeksen, steg med henholdsvis 24,1 %, 24,2 % og 22,7 % gjennom året. Utviklingen i de toneangivende aksjemarkedene var som følger: I USA steg Dow Jones-indeksen med 26 % og S&P500-indeksen med 29,6 %. Morgan Stanleys verdensindeks, MSCI World, steg med 38,5 %. Norges bank holdt signalrenten for hele 2013 på 1,5 %. Samlet gjennom året falt de korte rentene (3 måneders Nibor) fra 1,87 % til 1,69 %, og 12 måneders Nibor falt fra 2,29 % til 1,88 %. Tabellen viser at i 2013 har stiftelsen hatt overskudd i alle aktivaklasser. Alternative investeringer relaterer seg i hovedsak til posisjoner i private equity, eiendomsmarkedet og unoterte aksjer. Stiftelsens formålskapital pr. 31. desember 2013 utgjorde 2 950 millioner kroner mot 2 804 millioner kroner i 2012. Fritt Ord har utarbeidet en strategi for langsiktig kapitalforvaltning med krav til etikk i de investeringer som stiftelsens forvaltere foretar på Fritt Ords vegne. Stiftelsen har dessuten innledet et arbeid med strategi for samfunnsansvar.

Realavkastning

Overskuddet fra årets investeringsaktiviteter var på 271 millioner kroner. I forhold til stiftelsens formålskapital pr. 1. januar gir dette en avkastning på 9,9 %. Justert for inflasjon (1,8 %) gir dette en realavkastning på 8,1 % for 2013.

Redegjørelse for årsregnskapet

Det fremlagte årsregnskapet gir et rettviseende bilde av stiftelsens eiendeler, gjeld og finansielle stilling ved årsskiftet, samt av resultat og utvikling av stiftelsens virksomhet gjennom året. Det knytter seg ingen vesentlige usikkerheter til årsregnskapet, og det er heller ingen ekstraordinære forhold som har påvirket regnskapet. Det har ikke inntruffet vesentlige hendelser etter balansedagen. Styret er av den oppfatning at forutsetningen for fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet for 2013 er satt opp etter denne forutsetningen. Styret anser arbeidsmiljøet i stiftelsen som tilfredsstillende, og har ikke iverksatt spesielle arbeidsmiljøtiltak.

Finansiell risiko

Fritt Ords finansielle risiko er moderat. Forholdet er nærmere omtalt under note 9 i regnskapet.

Økonomiske fremtidsutsikter

Fritt Ord har en målsetning om en langsiktig realavkastning på 4,5 %. Fritt Ords forventninger til fremtidig avkastning er beregnet ut fra dette forhold. Utdeling til vedtektsfestede formål skal med utgangspunkt i styrets vedtak utgjøre i snitt ca. 3 % av stiftelsens formålskapital per 01.01.

Styret

Tidligere høyesterettsdommer Georg Fr. Rieber-Mohn er styreleder i Fritt Ord, og nestleder er professor Grete Brochmann. Styret har videre bestått av følgende medlemmer: adm. direktør Christian Bjelland, professor Liv Blikrud, professor Guri Hjeltnes, forfatter og journalist Frank Rossavik og forfatter og utenriksmedarbeider Sigrun Slapgard. Advokat Alexandra Bech Gjørsv ble 11. april 2013 innvalgt som nytt styremedlem. I løpet av året ble det avholdt 8 styremøter og ett planleggingsseminar. I tillegg foretok styret to studiereiser – én til Budapest og én til Myanmar. Fritt Ord tilstreber jevn fordeling mellom kjønnene; det var i 2014 5 kvinner og 3 menn i styret.

Forretningsførsel og administrasjon

Erik Rudeng er administrerende direktør, Bente Roalsvig nestleder/prosjektdirektør, Ingvild Bjerkholt og Elin Bech Lutnæs seniorrådgivere og Hanne Vorland rådgiver. Tonje Olsrud er førstekonsulent og Kjersti Bjørkmo administrasjonsmedarbeider i 50 % stilling fra 1. januar 2013. Joakim Lie ble tilsatt som prosjektleder for Fritt Ords ungdomskonkurranse 1. august 2013. Oskar Kvasnes er arkivar og bibliotekar, og Anne-Lise Sognnes er administrasjonsmedarbeider og kokk i 80 % stilling for Sameiet Uranienborgveien 2. Navus Forvaltning AS har vært Fritt Ords regnskapsfører, mens Revisjonsfirmaet Flattum AS fortsatte som revisor. Det har ikke vært skader, ulykker eller påfallende sykefravær. Fritt Ords virksomhet forurenses ikke det ytre miljø.

Dekning av årets aktivitetsoverskudd

Det samlede aktivitetsoverskuddet på kr 146,8 mill. foreslås overført til annen formålskapital.

STIFTELSEN FRITT ORD

Oslo, 31. desember 2013/17. juni 2014

Georg Fredrik Rieber-Mohn
Styrets leder

Grete Brochmann
Nestleder

Christian Bjelland
Styremedlem

Liv Bliksrud
Styremedlem

Alexandra Bech Gjørsv
Styremedlem

Guri Hjeltnes
Styremedlem

Frank Rossavik
Styremedlem

Sigrun Slapgard
Styremedlem

Erik Rudeng
Adm. direktør